

J a n P i l i z F a n o. *Umiejętność jednoczenia duszy z Bogiem*. Tłum. S. Kafel. Kraków: Wydawnictwo „Spes” 1998 ss. 364.

Klasyka literatury duchowej ukazującej etapy rozwoju życia duchowego okazuje się niezmienna i aktualna w każdej epoce. Do takich dzieł należy z pewnością niedawno wydana staraniem ojca Salezego Kafla OFMCap książka Jana Pili z Fano *Umiejętność jednoczenia duszy z Bogiem*. Autor omawianej książki, Jan Pili z Fano we Włoszech, był kapucynem żyjącym w XVI wieku. Będąc kaznodzieją i prowincjałem franciszkanów sprzeciwiał się nowej reformie zakonu franciszkańskiego i prześladował kapucynów. Jednak nieudane próby odnowy własnej prowincji doprowadziły go do przejścia do kapucynów. Jego dziełko, napisane w latach 1534/35, zawiera dojrzałą naukę przeżytą osobiście przez autora i wielu jego braci. Warto zwrócić uwagę, że było to na kilka lat przed wydaniem *Ćwiczeń duchowych* św. Ignacego i wiele lat przed powstaniem dzieł karmelitańskich mistyków hiszpańskich. Ponadto w tymże wieku w zakonie kapucyńskim powstało kilkanaście podobnych dzieł.

Książka Jana z Fano stanowi dzieło, które z dużym uproszczeniem można by porównać do czegoś pośredniego między *Ćwiczeniami* a *Twierdzą wewnętrzną*. Jej autor zawiera w dość szerokim opisie zarówno teorię rozwoju życia duchowego, jak też podaje praktyczne wskazania pomocne w osiągnięciu doskonałości. Dzieło podzielone

jest na cztery części obejmujące prezentację drogi oczyszczającej, drogi oświecającej, drogi jednoczącej oraz różne praktyki i ćwiczenia duchowe na trzech drogach wewnętrznego życia. Całość poprzedzona jest wprowadzeniem tłumacza obejmującym rys biograficzny Jana z Fano we wzruszający sposób ukazujący jego drogę nawrócenia.

Część pierwsza zawiera 19 krótkich rozdziałów podejmujących różne zagadnienia z zakresu początków życia duchowego. Określają one warunki rozpoczynania starań o doskonałość oraz proponują konkretne kroki stawiane na drodze do Boga. Do wymagań przedstawianych początkującym na drodze duchowej należą oczyszczanie sumienia, opanowywanie zmysłów oraz praca nad umartwieniem własnej woli. Autor, pozostając wierny szkole bonawenturiańskiej, kładzie nacisk na miłość, od której rozpoczyna się życie duchowe. Efektem pracy nad oczyszczeniem duszy winna być mocna wiara i ufna nadzieja. Warunkami praktyki życia duchowego są: rozważa, stałość i dokładność, odpowiedniość, zachowanie tradycji i posłuszeństwa oraz gorliwość i wytrwałość.

W siedmiu rozdziałach drugiej części o. Jan prezentuje drogę oświecenia i ukazuje potrzebę modlitwy oraz przypomina o równoczesnym oczyszczaniu rozumu i woli. Wyliczając przeszkody na drodze oświecającej posługuje się przykładami różnych grup ludzi, którzy nie są w stanie przyjąć daru oświecenia udzielanego przez Ducha Świętego. Dar rozumu, otrzymany od Boga, sprawia oświecenie i daje przedsmak przyszłej chwały. O. Jan wskazuje na wznioślejszą drogę, która polega na oczyszczeniu swej duszy i oczekiwaniu Oblubieńca przychodzącego ze swą miłością.

Skupienie się na miłości dominuje w trzeciej części książki podejmującej zagadnienie drogi jednoczącej. Z prostotą i przejrzystością zostały w niej opisane skutki miłości jednoczącej. Kontemplacja miłości, wypełniająca czas duszy zjednoczonej z Bogiem, może być jednak przerwana przez oddanie się miłości bliźniego. Kapucyński mistyk jest bardzo praktyczny. Zwraca uwagę na konieczność porządku w życiu duchowym, w którym należy uwzględniać realia codziennego życia oraz polecenia przełożonych i potrzeby bliźnich. Za wzniosłe zajęcie uważa się głoszenie Słowa Bożego, które jest sposobem dzielenia się owocami kontemplacji z innymi.

Czwarta część dzieła ma charakter praktyczny i zawiera wskazówki dotyczące czasu, miejsca i zachowania się podczas rozmyślania. Podane są też różne sposoby prowadzenia rozmyślania. Pierwszy sposób polega na rozważaniu istotnych tajemnic wiary w poszczególne dni tygodnia, drugi opiera się na kontemplowaniu darów i łask otrzymanych od Boga. Kolejna propozycja obejmuje wejście do tzw. p a ł a c u z b a w i e n i a, w którym komnaty oznaczają etapy rozwoju duchowego i odpowiadające im prawdy do rozważania w modlitwie myślniej. Interesujący jest sposób modlitwy polegający na wzbudzaniu aktów strzelistych.

Rozważania kapucyńskiego mistyka tchną ogromną prostotą i zarazem powagą wyływającą z kompetencji ich autora. Z wprawą praktyka porusza on zagadnienia troski o udoskonalenie duszy, która jest daleka od sentymentalizmu, a jednocześnie odwołuje się do całej gamy uczuć. Realizm i praktyczność chronią kontemplatyka od ucieczki w irracjonalizm. Surowość życia prowadzonego przez pierwszych kapucynów nie przeszkadza jednak o. Janowi rozumieć zwykłego człowieka, który na serio chce wziąć zaproszenie Boga do zjednoczenia w miłości. Lektura tej książki

rozbudza pragnienie świętości i jednocześnie wskazuje na możliwość jej osiągnięcia przez otwarcie się na łaskę i wysiłek ascetyczny.

Książka została wydana w nowej serii antologii mistyków franciszkańskich. Skromna szata graficzna nie czyni tej pozycji łatwo zauważalną wśród kolorowych propozycji księgarskich. Zastrzeżenia recenzenta budzą także bardzo rozbudowane przypisy, które często nijak się mają do treści książki. Niektóre wtręty w samym tekście rozpraszają czytelnika.

Uwagi krytyczne budzi też stylistyka tłumaczenia na język polski. Błędnie został przetłumaczony tytuł, który w języku polskim winien brzmieć „sztuka zjednoczenia z Bogiem” Mimo tych zastrzeżeń, które nie dotyczą przecież samej treści książki, dzieło Jana z Fano warto polecić wszystkim szukającym pogłębienia życia duchowego i oczekującym na podanie wskazań jak bardziej zbliżyć się do Boga. Książka nie jest przeznaczona do szybkiego przeczytania, ale jako pomoc do rozmyślenia, winna być czytana fragmentami i rozważana oraz stosowana w praktyce życia. Może być też wykorzystana do przeżycia rekolekcji odnowy duchowej. Jej propozycje i wyjaśnienia stanowią istotną pomoc w zrozumieniu wymagań życia duchowego.

Andrzej Derdziuk OFM Cap